

Het opvangcentrum in Chudobczyce. Het is moeilijk dakloze Polen in het buitenland over te halen naar hun vaderland terug te keren.

Foto Gordon Welters

Sinds de oude lidstaten hun arbeidsmarkt openzetten voor werknemers uit Oost-Europa is het aantal daklozen in West-Europa opvallend toegenomen. In Londen zouden meer dan vierduizend Polen op straat leven. Nederland, dat meer dan honderdduizend Oost-Europese immigranten telt, kampt met hetzelfde probleem. In Den Haag alleen al zouden honderden daklozen, vooral Polen, rondzwerven. Om het probleem aan te pakken willen minister Henk Kamp (Sociale Zaken) en Gerd Leers (Immigratie) gedwongen uitzettingen mogelijk maken van immigranten die voor overlast zorgen of een beroep doen op de daklozenopvang. De EU-richtlijn over het vrije personenverkeer zou volgens de ministers alleen van toepassing zijn op immigranten die werk hebben. In Polen zijn ze ontstemd over de vooropgestelde uitzettingen. Toen inwoners van de stad Wroclaw hoorden van de plannen van het Nederlandse uitzendbureau OTTO om zestig Haagse daklozen op te vangen in Polen, kreeg initiatiefnemer Guido Vreuls onmiddellijk een lading kritiek over zich heen. Een van de mildeste reacties kwam van de directeur van de stedelijke hulpdienst: 'Onze slogan is 'Wroclaw, stad van ontmoetingen', maar ik geloof niet dat het ons om dergelijke ontmoetingen te doen is.'

Dakloze Polen worden 'gerecycled'

Van onze correspondent
Jan Hunin

CHUDOBCZYCE Voor het vertrek naar het opvangcentrum van Chudobczyce wil hulpverlener Ewa Sadowska één ding kwijt: de Polen die in het buitenland op straat belanden zijn uitzonderingen. De overgrote meerderheid redt zich uitstekend. De openstelling door de oude lidstaten van hun arbeidsmarkt voor Polen en andere Oost-Europeanen noemt ze dan ook een geschenk uit de hemel. Alleen, en dat klopt, weet niet iedereen van dat geschenk gebruik te maken.

Voor diegenen die in dat laatste geval verkeren richtte Sadowska (28) vier jaar geleden in Londen een filiaal op van Barka, een door haar ouders gerunde Poolse hulporganisatie. Met financiële steun van enkele plaatselijke gemeentebesturen werden op verschillende plaatsen in Londen opvangcentra ingericht. Ze moe-

ten dakloze Oost-Europeanen die dat willen naar huis helpen terugkeren.

Het werd zo'n succes dat Barka zijn werkerterrein ondertussen heeft uitgebreid tot Duitsland, en als het van Sadowska afhangt, komt straks ook Nederland aan de beurt. Volgens de initiatiefneemster van Barka UK zijn er verkennende gesprekken aan de gang met hulporganisaties in Rotterdam en Den Haag.

De cijfers liegen er inderdaad niet om. Sinds Barka UK in 2007 met zijn activiteiten van start ging zijn ongeveer 1.400 dakloze Oost-Europeanen naar huis teruggekeerd, meestal blijvend. Amper een paar procent van de 'recycled citizens' belandde later opnieuw op straat.

Ervaringsdeskundigen

Zijn succes heeft Barka, een Poolse woord dat zoveel betekent als reddingsloop, te danken aan zijn unieke werkwijze. Er wordt gewerkt met zogenaemde *leaders*, ervaringsdes-

kundigen die zelf ooit aan de zelfkant van de maatschappij hebben gezeten.

Op weg naar het opvangcentrum van Chudobczyce, een gehucht in het westen van Polen, legt Stanislaw Szerba, een van de eerste 'leaders' van Barka UK, uit hoe moeilijk het is om de daklozen tot terugkeer te bewegen. 'Waarom zouden we terugkeren naar dat kloteland?', is de klassieke reactie. Bovendien keert niemand graag met lege handen naar huis.'

Maar het grootste probleem was het vertrouwen winnen van de daklozen. In het begin geloofden de meesten dat Barka goed verdiende aan hun vertrek. 'Hoeveel krijgen jullie per hoofd?', was een van de eerste vragen die Szerba kreeg voorgeschoteld. 'Het wantrouwen was in het begin zo groot dat de daklozen beslisten een 'verkenner' vooruit te sturen. Pas toen die te kennen gaf dat Barka te betrouwen was, waren ook anderen bereid terug te keren.'

In tegenstelling tot de meeste andere hulporganisaties laat Barka de repatrianten na hun terugkeer niet aan hun lot over. Veelal komen ze terecht in opvangcentra zoals Chudobczyce. Barka bouwde er een communistische staatsboerderij om tot tehuis met park voor oud-gedetineerden en verslaafden. Ongeveer twintig van de zeventig bewoners komen er uit het buitenland. De locatie kon moeilijk beter gekozen worden. Het dichtsbijzijnde café ligt kilometers uit de buurt.

Een groter verschil met het verleidelijke Londen is nauwelijks denkbaar. 'Ik vind het wel een beetje stil hier', erkent Krzysztof D., een veertigjarige dakloze, die twee dagen eerder in Chudobczyce is aangekomen. In het park is hij een sigaret aan het roken.

In de Britse hoofdstad verdiende Krzysztof geld met zijn mondharmonica. 'Van de honger zal je in Londen niet gauw omkomen', vertelt hij. En van de dorst ook niet, moet je erbij denken.

In Chudobczyce zal Krzysztof op een

andere manier zijn kost moeten verdienen. Geheel volgens de filosofie van Barka leven de bewoners er van hun eigen arbeid: op de boerderij wordt aan biologische land- en tuinbouw gedaan; ook de vakantiechalets brengen geld op. 'In plaats van vis geven we hun een hengel', legt *leader Szerba* uit.

Talenkennis

Dat werk heeft de meesten niet belet om te blijven. Een terugkeer naar het buitenland zou ik niet overleven, vertelt Ryszard, een kapper die een half jaar geleden meer dood dan levend in Chudobczyce werd binnengebracht. Aan zijn talenkennis te horen werkte hij in Frankrijk, Nederland en Duitsland 'Ik zal eerlijk zijn, ik dronk een beetje', zegt hij.

'Het is niet moeilijk om te stappen waar het niet mag', bevestigt een 62-jarige naamgenoot, die al twee keer tevergeefs zijn geluk beproefd heeft in Engeland. Zoals de meeste repatri-

anten belandde hij op straat nadat hij door een tussenpersoon werd opgelicht, niet toevallig een Pool. Solidariteit tussen Polen is in het buitenland vaak ver te zoeken.

Ryszard is een van de weinigen op de boerderij die opnieuw hun kans willen wagen. 'Derde keer, goede keer', hoopt hij. Hij beseft wel dat hij deze keer beter uit zijn doppen zal moeten kijken, zeker in Londen. Met de Olympische Spelen in aantocht wordt er alles aan gedaan om ongewenste gasten het land uit te zetten.

Wie op straat blijft slapen, riskeert te worden natgespoten of, erger nog, een uitzettingsbevel onder de neus geduwd te krijgen. 'Eigenlijk zou dat in strijd met het vrije personenverkeer binnen de Europese Unie moeten zijn, maar daar trekken de Engelsen zich niets van aan', verduidelijkt Sadowska van Barka UK. 'Ze hebben er zelfs een formule voor: Hij maakt geen gebruik van zijn verdragsrechten.'